

Introduktion til 1980'erne

BZ'ere bag en barrikade i Ryesgade i København i 1986

“Firserne var én stor negation, det var bare nedtursåret. Jeg kan huske alt det med atomvåben, den kolde krig og hele den der undergangsstemning. Der var arbejdsløshed, og festen var ligesom slut. Vi havde en følelse af, at der ikke var nogen fremtid”, erindrer forfatteren Naja Marie Aidt i forbindelse med premieren i september år 2000 på hendes teaterstykke, *Siska*, der netop foregår i 80’erne.

Som det fremgår af citatet var tiårets første halvdel præget af en stor ungdomsarbejdsløshed i forlængelse af 70’ernes økonomiske krise. Mange enkle nybegynderjobs var desuden forsvundet i takt med den teknologiske udvikling. Nye var dog kommet til på for eksempel cafeer og McDonalds.

Stadig flere unge valgte at gå i gang med en ungdomsuddannelse. Et drømmejob var at komme til at arbejde i rejsebureau- og modebranchen, i reklameverdenen, i underholdningsindustrien eller på de nye tv-stationer. I halvtredserne var det biler, de unge sparede sammen til. Nu var det musikinstrumenter og computere.

I dette årti kan man nu for alvor tale om en *børnehave-generation*. Som børn havde de unge levet i en familie, hvor begge forældre var udearbejdende, og hvor familielivet derfor havde haft arbejdsugen som sit grundlæggende pulsslag, hvad heraf fulgte af travle hverdage og genopladningsweekends. Og når man havde travle forældre, så var det jo rart, at fjernsynet altid havde tid til en. Det blev med sin øgede mængde af børneudsendelser en trofast legekammerat, der aldrig svigtede.

Krisen i den første halvdel af tiåret polariserede ungdommen. Der opstod grupper, der helt opgav at arbejde på samfundets præmisser og som var parate til at iværksætte ulovlige aktioner som husbesættelser. Det gælder for eksempel BZ-erne og den lille, men nok så aktive, skare, der kaldte sig Børnemagt, samtidig med at rockergrupperinger som HA’ere og Bandidos blev en slags mediehelte med deres krigeragtige adfærd. Men disse outsidergrupper udgjorde et beskedent antal i forhold til de mange unge, der som en følge af den økonomiske krise gjorde sig umage med at passe deres skole og fritidsjobs og som – på baggrund af de sidste par årtiers unge – kunne forekomme påfaldende uengagerede og konforme. I medierne brugte man da også betegnelsen *nå-generationen* for dette store flertal af unge.

Punkerne tog konsekvensen af, at de med den store ungdomsarbejdsløshed følte sig behandlet som hunde i snor af samfundet. De klædte sig herefter!

Det var først fra årtiets begyndelse, at punkerne for alvor blev en del af de danske storbyers gadebillede. Punkernes udklædning og arrogante opførsel repræsenterede nok den stærkeste afvisning, en ungdomsgruppe endnu har præsteret i forhold til det omgivne samfund. De store soldaterstøvler, de nittede læderjakker og det strittende geléformede hår som hanekamme i mohikanerstil var et chokerende syn for de forbipasserende, især når ansigtet samtidig var piercet med ringe og sikkerhedsnåle. Det bevidst ramponerede udseende var en illustration af de elendige livsvilkår, der med baggrund i den stigende ungdomsarbejdsløshed blev tilbudt disse årgange af unge. Punkerne afviste invitationen om at deltage i de spidsede albuers kamp om de beskedne tilbud, og sigende nok udvalgte de rotten som deres kæledyr. De var begge udsatud i samfundets øjne, rotten og punkeren.

Punkerne ønskede altså ingen dialog med samfundsautoriteterne. Dem havde de kun en "fuck-finger" til overs for. I deres forsøg på at slå alle eksisterende meningsstrukturer i stykker kan de sammenlignes med revolutionære kunstbevægelser som dadaismen og surrealismen fra årene efter den 1. verdenskrig. Ved at sætte ellers fremmedartede genstande og sym-

boler sammen formåede punkerne nemlig også at skabe et nyt og overraskende betydningsindhold. De kunne for eksempel bære slips og andre overklassetegn sammen med slidt, påmalet tøj og bordelagtige netstrømper. Til deres store tilfredshed blev de opfattet som endnu mere afskyvækkende og provokerende end tressernes hippier.

I punkbevægelsen var *selvdestruktion* et vigtigt omdrejningspunkt, og det var helt normalt i miljøet at sidde og snitte sig i armen med en kniv for at gøre smerten over livet konkret. På solo-pladen *Kærlighed til kniven*, udgivet af den tidligere forsanger fra punkbandet Black Badges, Michael Valeur, hedder det for eksempel: "Og sådan er vi mange, der hellere elsker med kniven end med tomheden". Forbruget af narkotiske stoffer var stort i inderkredsen, og det var almindeligt ikke blot at flirte med selvmordet, men også at gøre alvor af det, enkelte måske inspireret af årtiets kulddigter frem for nogen, Michael Strunge, der havde givet udtryk for, at selvmordet var "det ultimative religiøse og ideologiske ritual, højdepunktet af kreativitet: at forandre verden uigenkaldeligt ved at forlade den!"

Mode- og ungdomsindustrien var hurtige til at overtage de mere fredssommelige dele af punkernes fremtoning. For eksempel var det i nogle år ret populært med strategisk placerede flænger i selv helt nye cowboybukser.

Fra årtiets begyndelse begyndte en *BZ-bevægelse* at tage form i København. Allerede i sommeren 1981 havde en såkaldt Initiv-gruppe startet en kampagne for et selvstyrende ungdomshus i byen. Efter forgæves forhandlinger med kommunen besatte de unge flere tomme fabriksbygninger, men blev hver gang fjernet af politiet. Men ud af besættelserne voksede en vision om at bo sammen med andre unge i større, selvstyrende kollektiver, og fra efteråret '82 blev der etableret en lang række BZ-kollektiver med navne som Allotria, Bazooka, Den lille Fjer og Aktivius i tomme ejendomme på det indre Nørrebro. I de besatte huse blev der skabt værksteder og eksperimenteret med boligindretning og nye måder at leve på. Husene blev dog efterhånden ryddet af politiet.

I september 1986 fik en gruppe BZ'ere besked på at forlade en besat ejendom i Ryesgade på Østerbro; ellers ville ejerne sætte politiet til at rydde den. Oprørte over igen at skulle forlade et velfungerende bofællesskab besatte BZ'erne et længere stykke af gaden og opbyggede pigtrådsspærringer og barrikader, og denne situation, der kunne ende med en blodig konfrontation

med politiet, optog de danske medier i en sådan grad, at det vel blev den mest omtalte indenlandske begivenheder 'det efterår. De unge rømmede dog selv det besatte område efter en uges stilstandskrig.

Fra slutningen af årtiet begyndte BZ-bevægelsen at engagere sig i internationalt solidaritetsarbejde, og en hård kerne indledte en række militante aktioner mod ambassader og multinationale firmaer i byen; for eksempel blev det sydafrikanske generalkonsulat i København en nat helt raseret af molotov-cocktails. Nogle af de unge begyndte nu at kalde sig *autonome*. Ordet autonom kan oversættes med 'selvstyrende' og skal forstås på baggrund af det interne demokrati med fællesmøder, bevægelsen gjorde brug af.

80'ernes BZ'ere var på mange måder startet ved *et nulpunkt*: 68-generationens drøm om en revolutionær forandring af samfundet var bristet for længst. Frygten for økologiske katastrofer og en atomkrig syntes samtidig at lamme de unges fremtidsoptimisme i en sådan grad, at medierne var begyndt at kalde dem for en NO FUTURE-generation. Men BZ'erne valgte altså *ikke* at lade sig lamme af håbløshed.

I begyndelsen af 80'erne var medierne på baggrund af en bog af en amerikansk historiker, Charles Lasch, begyndt at gøre brug af begrebet *narcissisme*, når de skulle give et signalement af tidens unge. For Lasch er narcissisten en person, der dyrker sig selv og som gerne vil elskes, men som ikke selv kan eller tør elske. Tilstedeværelsen af stadig mere åbenlyse narcissistiske træk i de unges adfærd kunne ifølge Lasch skyldes, at det moderne menneske på grund af den samfundsmæssige udvikling ikke længere føler sig som et historisk individ, det vil sige som et led i en kæde af generationer. Fortiden eksisterer ikke, fordi den er fortrængt, og fremtiden ses ikke i øjnene, fordi den er truende. Det handler således om at nyde øjeblikket og nuet i en sådan grad, at de unge er blevet til følelsesskræmte og selvcentrerede egoister.

Den tyske pædagog Thomas Ziehe har gjort brug af narcissismen til at skitsere en særlig *socialkarakter* hos tidens børn og unge. Den narcissistiske personlighed skulle således blandt andet være karakteriseret ved en symbiotisk afhængighed af andre mennesker, fordi personens jeg-dannelse er svagt udviklet. Dette skaber forvirrede og uharmoniske unge, der føler sig ansvarsfrie og som undgår gensidigt forpligtende forhold. Disse unge er afhængige af andre mennesker, fordi de tit oplever, at de intet kan selv. De

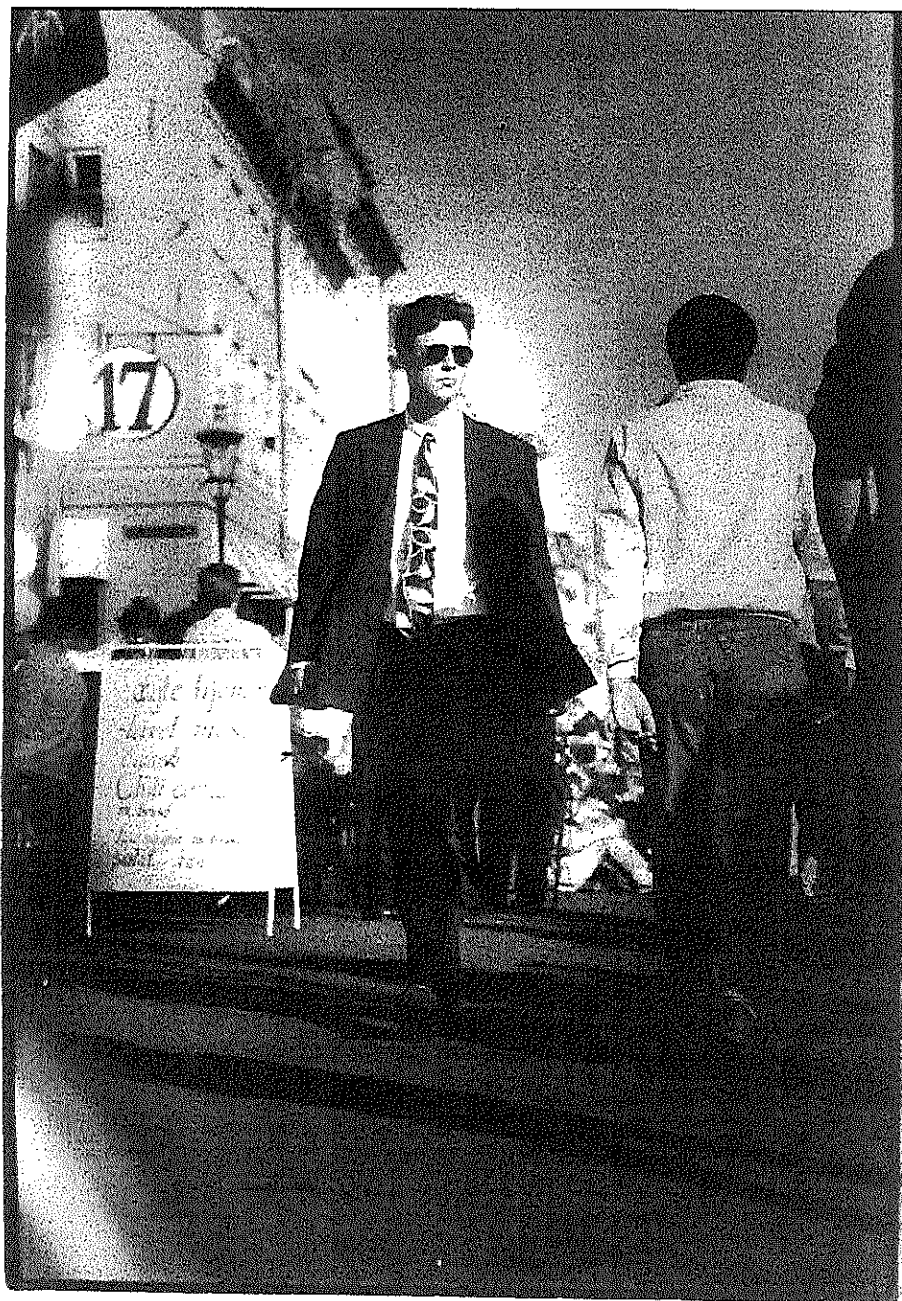
kommer nemt til at kede sig, og derfor er de hele tiden på jagt efter nye stimulanser. Forholdet til andre er præget af overfladiskhed og søgen efter bekræftelse.

Men om denne beskrivelse i forlængelse af et narcissistisk teorisæt kan bruges som et tidssignalement er nok tvivlsomt. For samtidig med at disse års pædagoger og lærere nok kan genkende visse af de beskrevne træk, så pointerer de også, at der er en bemærkelsesværdig modenhed og intellektuel indsigt hos mange af tidens unge.

I begyndelsen af 80'erne var også *Skinheads* efter engelsk forbillede begyndt at dukke op i Skandinavien. Skinheads'ene, hvis hår oprindeligt blev raget af for at vise deres afstandtagen fra hippierne, kom primært fra arbejderklassen. Deres særlige stil var grove sko af mærket Dr. Martens eller militærstøvler, T-shirt, Levis-jeans, ofte plettet med klorin, en grøn nylonjakke af samme model som det amerikanske flyvevåben og fremtrædende tatoeringer, hvis motiver tit var vikinger og gamle nordiske guder. Skinheads'ene provokerede bevidst med nazi-hilsen eller ved at fremvise deres bare røv. Der var et tydeligt racistisk og nazistisk indhold i deres slagsange, og gennem tiåret kom de ofte i slagsmål med grupper af indvandrere.

Fra midten af årtiet slog en økonomisk opsvingsperiode igennem i det meste af Vesteuropa, og borgerlige regeringer satsede nu på at gøre økonomien mere afhængig af markedets udbud og efterspørgsel. Det gav baggrund for en ny individualist-type blandt de unge, den såkaldte *yuppie*, – en forkortelse af udtrykket young urban professionel. Disse unge, gerne ansat i den mere spekulations-orienterede del af forretningslivet som for eksempel invest- og vekselér-firmaer, havde en lang arbejdsdag, men også en høj indtjening og kunne således belønne sig selv med det bedste inden for beklædning, biler og øvrige forbrugsgoder. Time managers, mobiltelefoner, bærbare computere, BMW'ere og rappe sportsvogne, Rolex-ure, Giorgio Armani-tøj, smarte solbriller og elektroniske kalendere var således de ydre tegn på deres succes. Den amerikanske forfatter Bret Easton udstiller på fængende vis yuppies tomme livsstil med en verden af mærkevarer og glædesløs luksus i romanen *American Psycho* (1991).

“De unge og smukke og rige” var nu for alvor trådt ind i mediernes spotlight.

Med det økonomiske opsving i midten af årtiet begyndte en ny gruppe unge at føre sig frem med smart tøj og attachétasker.

Mærkevarebevidstheden var stor i disse år, selv om 80'erne af eftertiden er blevet kaldt århundredets grimme år ti rent modemæssigt med gulerodsbukser, hængerøvsbukser, neonfarvede ankelsokker, chiffonkjoler, blondehandsker, stilleter og knaldrøde kyslæber. Men miljøets tilstand var fortsat en kilde til bekymring, og forbrugerne var begyndt at bruge deres magt til at boycotte varer og moralsk suspekter firmaer. De nye vækstindustrier var servicesektoren og computerindustrien. En ny management-kultur var for alvor begyndt at gøre sig gældende.

Der blev sat fokus på sund kost og motion. Aerobics og styrketræning blev kraftigt markedsført, og fitness-centre var det nye sociale mødested. Sportsbh'en var årtiets store mode-nyhed. Da ens krop nu var noget, man åbenlyst pralede med, blev tøjet så tætsiddende, at det kunne fremhæve ens bedste fortrin. Men prisen var større nu end før for seksuel frihed. Aids-tilfældene bredte sig foruroligende hurtigt.